

nosti, její výše nebo jejího pořadí i z důvodů, kterých povinný při zřízení zástavního práva nebo později neuplatňoval, třebaš knihovní zápis nabyl formálně právní moci, protože vklad (záznam) může být přes to materiálně neplatný a pohledávka platně neexistující (srov. rozh. Gl. U. N. F. č. 1256, 1783 a rozh. čis. 4152, 7941, 9883, 11109 sb. n. s.). Jest proto zkoumati, zda jest správný náhled nižších soudů, že žalobce právem vznesl odpor proti příkázání sporných pohledávek směnečných čili nic.

Dovolatelka doznává, že R. a V., kteří firmu T. na směnkách podepsali, nebyli oprávněni za ni znamenati, má však za to, že tento nedostatek byl zhojen ratihabicí, tím, že firma T. vzala námítky proti směnečným platebním příkazům zpět. Než, i kdyby se přisvědčilo dovolatelce, že ve zpětvzetí námitek může být shledána v tom kterém případě ratihabice (dodatečné zmocnění), v projednávaném případě tomu tak není. Obě žíra (indosamenty) byla, jak správně dovodily nižší soudy, neplatná. Je zjištěno, že firma T. za směnky nedostala od žalované úhradu, že od 10. července 1923 nebyla žalovaná z frankových směnek nic dlužna, dále, že v době zažalování směnek i v době zřízení práva zástavního, tudíž i při zpětvzetí námitek proti směnečným platebním příkazům, 10. ledna 1924, byla firma T. pasivní a předlužena, že žalované to bylo známo a že v dohodě s ní firma T. vzala námítky ty zpět. Ze zjištění těch správně dovodil odvolací soud, že si žalovaná chtěla zpětvzetím námitek zabezpečiti pohledávku, která jí nepřislušela, na úkor ostatních věřitelů T. a že jest proto spatřovati ve zpětvzetí tom právní jednání přičící se dobrým mravům a zásadě slušnosti a poctivosti obchodní. Nemohlo tudíž zpětvzetí jeviti právních účinků vzhledem k ustanovení § 879 obč. zák. Nedošlo proto k dodatečnému udělení zmocnění a nevzešel firmě T. ze žír na sporných směnkách směnečný závazek. Nebyl-li tu však platný směnečný závazek, nemohlo ani dojíti podle § 449 obč. zák. ku platnému zřízení zástavního práva na dražené realitě, vklad (záznam) zástavního práva pro sporné směnečné pohledávky proti žalobkyni je neplatný a právem proto bylo vyhověno nižšími soudy odporu žalobcovu proti příkázání těchto pohledávek před pohledávkou žalobcovou.

Čís. 13193.

Tuzemec, uzavírající smlouvu v cizí měně, vyhne se sice osudu, který postihuje měnu tuzemskou, musí však snášeti změny cizí měny, kterou zvolil a podrobuje se v této příčině cizozemským zákonům, upravujícím otázky měny.

Proti tuzemci, uzavřevšímu v roce 1908 smlouvu o životním pojištění v markách říšskoněmecké měny, platí říšskoněmecký zákon, týkající se znění bankovního zákona ze dne 1. června 1909 (RGBl. S. 515), jakož i úprava říšskoněmecké měny, k níž došlo zákonem ze dne 30. srpna 1924 (RGBl. II. S. 254).

Žalobce, tuzemec, uzavřel se žalovanou říšskoněmeckou pojišťovnou dne 3. prosince 1908 pojišťovací smlouvu, podle níž žalovaná měla žalobci vyplatiti při dožití dne 3. prosince 1928 pojistnou sumu 10.000 marek německé měny. Žalobce zaplatil všechny premie, posledně roku 1923 v markách. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na žalované zaplacení 10.000 R. M. nynější říšskoněmecké měny anebo podle kursu ke dni 3. prosince 1928 80.000 Kč. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: V době pojišťovací smlouvy, t. j. dne 3. prosince 1908 byla měnovou jednotkou v Německu marka a obecně se označovala písmenou »M«. V únoru 1916 obdržel žalobce na svou pojistku od žalované zápůjčku 1.600 Mk, které počátkem února 1922 splatil a tento peníz přijala žalovaná k úhradě poskytnuté zápůjčky. Veškeré premie byly zaplacený. Mezi stranami není sporu o tom, že byla uzavřena smlouva pojišťovací a žalovaná neodpírá placení vůbec, nýbrž spor kotví v otázce, v jaké měně má býti pojištěná suma vyplacena. Z přednesu stran i z pojišťovací smlouvy a z návrhu soud zjišťuje, že žalobce sjednal se žalovanou pojišťovací smlouvu v Teplicích-Šanově, podle níž měla žalovaná vyplatiti žalobci při dožití dne 3. prosince 1928 pojistnou sumu 10.000 marek německé měny, a že premie byly řádně zaplacený. Jest především zkoumati, co bylo vůlí stran ohledně měny, v níž mělo býti placeno. Soud řídě se předpisem § 914 obč. zák. a čl. 278—279 obch. zák., nelpí na doslovu výrazu a nepokládá proto za rozhodující, že na pojistce užito bylo označení marky »d. W.«, totiž »německé měny«, o kterémžto označení se zástupci stran nedovedli vyjádřiti, nýbrž přihlíží ke všem okolnostem, za kterých se smlouva stala. Tu třeba míti na mysli, že se smlouva stala roku 1908 za klidných poměrů, několik let před válkou, kdy strany neměly žádný podklad k úvaze, že dojde kdysi v budoucnosti ku poklesu a i k naprostému znehodnocení měny v říši německé a že bude zavedena nová měna na úplně jiném podkladě než roku 1908. Strany nevyznačily zvláštním výrazem, na př. efektivně, jak uvádí čl. 336 obch. zák., ani výslovným vymíněním zvláštního druhu peněz, na př. »zlatá 10marka«, jak označuje § 987 obč. zák., že má býti placeno v kovových mincích. Jest proto soud toho přesvědčení, že strany, sjednávající pojišťovací smlouvu, měly na mysli běžné platidlo. Podle vyjádření ministerstva spravedlnosti ze dne 10. listopadu 1931 zjišťuje soud, že roku 1908 platila v říši německé zlatá měna s účetní jednotkou zvanou »marka«. Této zlaté měny však již není, nýbrž roku 1924 byla zavedena nová zlatá měna s účetní jednotkou zvanou »říšská marka« a zákonem stanoven poměr nové měny ke staré v ten rozum, že se 1 bilion marek rovná 1 říšské marce. Zákonnými platidly jsou bankovky říšské banky a zlaté i stříbrné i měděné mince, při čemž kovové mince starého ražení připuštěny jako zákonné platidlo, což vše se zjišťuje z vyjádření ministerstva již citovaného. Okolnost, že staré kovové mince, zejména zlaté marky, připuštěny jako zákonné platidlo, nemá ten význam, by se z ní dalo vyvozovati, že žalovaná má povinnost platiti v těchto mincích, neboť jednak není ani tvrzeno, že takové mince ještě existují, jednak, jak již shora vytčeno, strany neujednaly, že má býti placeno »efektivně« nebo v takových min-

cich. Lze tudíž podle čl. 336 obch. zák. platiti podle hodnoty v době dospělosti, tedy roku 1928 měnou zemskou, t. j. v souzeném případě novou zlatou měnou v zákonném poměru ke měně dřívější. Pokles měny jde na vrub věřitele. Změnu a pokles měny jest pokládati za náhodu, která stíhá toho, v jehož jmění neb osobě se přihodí, jak stanoví § 1311 obč. zák. Lze také poukázati na § 1447 obč. zák., neboť měna z roku 1908 zanikla a nahodilá úplná zkáza určité věci zrušuje veškeré závazky. Ovšem tento paragraf stanoví, že dlužník má vrátiti to, co obdržel, a žalobce se toho dovolává s tím, že se dlužník nesmí obohatiti. Tohoto ustanovení nelze však v souzeném sporu použiti ve prospěch žalobcův proto, že není žalováno z obohacení, nýbrž žalobní žádost směřuje k určitému přesně určenému plnění. Žaloba z obohacení byla by změnou žalobního důvodu a změna ta nebyla ani navržena. Podle toho, co shora uvedeno, nemá žalobce nárok na vyplacení 10.000 marek nynější německé měny, tedy říšských marek, nýbrž na sumu, která by se rovnala 10.000 marek dřívějších v poměru zákonem německým ustanoveném, t. j. 1 M. ř. rovná se 1 bilion marek, kterážto suma však jest tak nepatrná, že se rovná nule. Ježto smlouva sjednána v Teplicích-Šanově, tedy na území zdejšího státu, řídí se soud při jejím posuzování zdejšími zákony, avšak, pokud se týče změn měny německé, jest ji posuzovati dle zákonů říšskoněmeckých, což plyne z povahy věci i z ustanovení čl. 336 obch. zák. Zdejší zákonodárství přirozeně se vůbec nemůže týkati vnitřního poměru cizího státu, jímž jest i úprava měny.

O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Žalobce nevymínil si plnění efektivně ve zlatě, žalovaná by musila takový závazek převzítí výslovně připojením t. zv. zlaté doložky nebo jiného ustanovení tomu se co do účinku rovnajícího nebo mlčky způsobem naznačeným v § 863 obč. zák. V době uzavření pojištění byla v Německu zlatá měna marková, pojištěná suma zní na marky D. R. W., německé říšské měny, smlouva pojišťovací nemá ustanovení, které by bylo lze klásti na roveň zlaté doložce. Měly tedy strany, ujednavše smlouvu pojišťovací, na mysli jen tehdejší říšskou měnu německou, nikoli však povinnost platiti skutečně zlatem a tím se neuvarovaly důsledkům plynoucím ze znehodnocení měny, na kterou pojistka zní, nevymínivše si placení zlatem. Stranám postačilo, že šlo tehdy o zlatou měnu, z toho však nelze dovoditi povinnost platiti pojistnou sumu zlatem, ano nebylo tak výslovně ujednáno. Ani skutečnosti, které žalobce ve sporu a znovu v odvolání uvedl, neopravňují soud ku přesvědčení, že úmysl stran směřoval k tomu, by pojistná suma byla splacena ve zlatě. Důsledky neočekávané změny a znehodnocení měny nese věřitel, žalobce. Žalobce domáhá se výplaty pojištěné sumy v nyní platných říšských markách a domáhá se tím valorisace své pohledávky, avšak valorisace jest vyloučena zákonem čís. 187/19 sb. z. a n., kterým byla vyslovena zásada, které jest užiti i co do závazků znějících na jinou měnu splatných ve zdejším území (§ 6 cit. zák.). Ani německého zákona o zhodnocení nelze tu použiti ke zhodnocení sporné pohledávky. Zákonem čís. 52/28 sb. z. a n. byla upravena povinnost státu co do titrů předválečného dluhu zajištěného, aniž pojaty do úpravy té i jiné dluhy, tím byla upravena

valorisace jen co do určitých pohledávek znějících na cizí měnu, nikoli však všeobecně, pročež valorisace ostatních pohledávek toho druhu znějících na cizí měnu je tím vyloučena. Skutečnostmi prvním soudem bezvadně zjištěnými, které v odvolacím řízení nedoznaly změny a které si proto i soud odvolací osvojuje jako základ svého rozhodnutí (§ 498 c. ř. s.), je vyvrácen názor odvolatele, že žalovaná pojišťovna je povinna zaplatiti mu pojištěnou sumu v nyní běžné měně v říšských markách. Žalobce domáhá se zaplacení částky 10.000 marek nynější říšskoněmecké měny nebo podle platného kursu 80.000 Kč, nikoli starých marek papírových, tedy předmětem žaloby jsou jen říšskoněmecké marky přesně označené v nyní běžné měně, nebo československé koruny podle kursu, a proto mohl prvý soud jen o této žádosti rozhodnouti (§§ 226 a 405 c. ř. s.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Po právní stránce posoudily nižší soudy věc v podstatě správně. Jde o pojistné z životní pojistky, ze dne 3. prosince 1908; podle ní mělo se žalobci 3. prosince 1928 vyplatiti 10.000 marek německé měny. Kdo uzavírá smlouvy v cizí měně, vyhne se sice osudu, který postihuje měnu tuzemskou, za to však musí nésti změny cizí měny, kterou zvolil, a podrobuje se v této příčině cizozemským zákonům, jež otázky měny upravují. Proto platil i proti žalobci zákon, týkající se bankovního zákona z 1. června 1909 (RGBl. S. 515), jímž byly noty říšské banky prohlášeny za zákonné platilo s účinností od 1. ledna 1910, takže žalobce již tehdy pozbyl práva žádati výplatu ve zlatě, třebaže pojistné znělo na původně zlatou měnu markovou, když se proti takové možnosti zákonné změny a úpravy měny nezajistil při smlouvě výhradou o placení ve zlatě, což — jak důvodily nižší soudy — žalobce neučinil. Postihuje ho tedy také úprava měny, k níž došlo zákonem ze dne 30. srpna 1924 (RGBl. II. S. 254), ve kterém byl stanoven poměr mezi dřívější měnou a novou říšskou markou tak, že se 1 bilion marek rovná jedné říšské marce. Žalobce měl by tedy z pojišťovací smlouvy nárok jen na část nové říšskoněmecké marky, která by byla v tomto poměru k pojistné sumě ve starých markách, což však byl by zlomek tak nepatrný, že se prakticky, jak správně uvádí procesní soud, rovná nule. Nižší soudy správně vyložily, že smlouva nemůže býti vykládána, jak to činí žalobce, že by totiž podle smlouvy bylo platiti ve měně (markové), která b u d e v Německu v platnosti v d o b ě s p l a t n o s t i. Pro takový výklad není podkladu ani ve smlouvě ani nelze jej dovoditi z jednání žalované strany, jmenovitě ze skutečnosti, že žalovaná v roce 1923 požadovala od žalobce zaplacení zbývajících premiových částek do dne dospělosti. Pokud jde o otázku zhodnocení, jest předem uvést, že žalobce svůj nárok — jak sám v dovolání zdůrazňuje — neopírá o zákonný předpis o zhodnocení, nýbrž o smlouvu. Neprávem dovolává se žalobce předpisů § 7, případně § 989 obč. zák., protože otázku rozsahu závazku žalované se zřetelem ke změnám měnovým, jest posuzovati podle přísluš-

ných předpisů německého práva, jež tuto otázku řeší. § 989 obč. zák. nelze použítí jednak proto, že nebylo vymíněno placení ve zlatě, tedy placení ve zlatých mincích, jednak proto, že již neběží o měnu jen znehodnocenou, nýbrž o novou zákonnou úpravu měnových poměrů, ve které poměr staré a nové měny byl rozřešen zákonnou cestou. Tato zákonná úprava cizí měny postihuje, jak bylo dovedeno, žalobce, když smlouvu uzavřel v cizí měně a když se smluvně proti takovým změnám nezajistil. Nejde tu proto ani o obohacení, jako by nebylo šlo o obohacení ani na straně žalobcově, kdyby se byly poměry měnové utvářely v jeho prospěch, nehledíc k tomu, že žalobce ani o tento právní důvod žalobu neopíral. Nemůže se tedy žalobce domáhati ani částky, která by se vnitřní hodnotou rovnala tomu, co sám žalované zaplatil. Příslušný konečný návrh, který v tomto smyslu činí žalobce v dovolání, nebyl v odvolání. K tvrzení žalobcovu, že žalovaná dostala od zdejšího státu 50 milionů Kč k vyřízení nároků tuzemských pojištěnců, nelze přihlížeti, protože je to pro opravné řízení nedovolená novota. Nelze se zabývat ani hospodářsko-politickými úvahami dovolání, jmenovitě o smyslu pojišťovacího regulativu a o premiových rezervách. Tyto předpisy mají sloužiti ochraně nároků pojištěnců, netýkají se však rozsahu těchto nároků, které jsou upraveny smlouvou, a pokud jde o otázky měnové, příslušnými předpisy měnovými. Nerozhoduje konečně ani to, jak žalovaná uspokojila své říšskoněmecké pojištěnce a jak byly příslušné otázky posuzovány tím neb oním soudem v jiných sporech.

Čís. 13194.

Pokud se záruční prohlášení peněžního ústavu veřejně účtujícího k zajištění veřejnoprávních nároků ve smyslu vládního nařízení ze dne 22. prosince 1918, čís. 87 sb. z. a n. (odst. 5 prováděcího nařízení ze dne 18. ledna 1919, čís. 46 sb. z. a n.) vztahuje i na dávku z majetku a z přírůstku na majetku.

Zaručil-li se peněžní ústav jen do určité výše, ručí jen za daně a dávky v té výši, nikoliv i za jejich příslušenství, vyplývající z této částky.

(Rozh. ze dne 19. ledna 1934, Rv I 1161/32.)

Žalovaná banka převzala písemným prohlášením ze dne 21. dubna 1920 záruku za Ludvíka A-a za všechny daně a přírážky, jež mu byly nebo budou předepsány, až do výše 10.000 Kč. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se československý stát na žalované bance zaplacení 10.000 Kč a to daň z příjmu za 1920 — 1.820 Kč 70 h, daň výdělková za 1920 — 1.056 Kč, daň z obratu za 1920 — 700 Kč, dávka z majetku 6.464 Kč. Procesní soud první stolice přisoudil žalobci na daních 3.576 Kč 20 h s 5% úroky od 26. října 1926, nikoliv však i dávku z majetku, maje za to, že nebyla kryta záručním prohlášením. Odvolací soud nevyhověl odvolání ani té ani oné strany.